

Heeft sport zo'n groot bereik?

Sport wordt binnen allerlei contexten ingezet om bij te dragen aan een oplossing voor maatschappelijke vraagstukken. Zo zou het racisme tegen kunnen gaan, en jeugdcriminaliteit kunnen voorkomen. Maar hoe werkt dat? Dat is wat BSM-leerlingen uit V6 van het Thomas a Kempis uit Zwolle hebben onderzocht. | Tekst Michiel Kruiswijk en Corina van Doodewaard

Kan sport een rol spelen in de strijd tegen racisme? En, op welke manier kan sport worden ingezet om jeugdcriminaliteit te voorkomen? Dit soort vragen zijn onderzocht door leerlingen uit vwo-6 van het Thomas a Kempis College (TAK) uit Zwolle. Zij kregen vier weken les op de Calo. In de voorbereiding is de onderwijsmodule 'Sport als wondermiddel' uit de master Lichamelijk Opvoeding en Sportpedagogiek op maat gemaakt voor de leerlingen. In deze speciale BSM-lessen hebben de leerlingen zich verdiept in maatschappelijke thema's waarvoor sport als middel wordt gebruikt. Het doel van dit project was om een kritisch constructieve blik te ontwikkelen ten aanzien van betekenis- en die aan sport wordt toegeschreven.

Het is boeiend om te zien hoe de sportwereld kleur bekent in maatschappelijke thema's. Zoals Frenkie de Jong en Georginio Wijnaldum die hun verschillende huiskleuren toonden na een gemaakt doelpunt. En ook topturnster Simone Biles, die veel aandacht genereerde voor het mentale welbevinden van sporters. Zij moest zich vanwege mentale problemen afmelden voor een aantal onderdelen op de Olympische Spelen. Er zijn ook commerciële bedrijven die stevig stelling nemen in maatschappelijke discussies. Sportmerk Nike gaf American-football quarterback Colin Kaepernick een centrale rol in hun marketingcampagne, nadat Kaepernick in

opspraak was geraakt door te knielen tijdens het Amerikaanse volkslied. Ook zet Nike zich in voor de positie van vrouwen (in sport) in de 'Dream Crazy' campagne. Ook dichterbij huis wordt sport ingezet als (wonder?) middel. Sportprojecten in de wijk hebben als doel integratie te bevorderen (Kenniscentrum Sport en Beweging, 2017), jongeren uit de

criminaliteit te houden en oplossingen te bieden bij lastige opvoedingsvraagstukken (NOCNSF, z.d.). Daarnaast wordt in beleid ook aangenomen dat sporten goed is voor betere schoolprestaties en dat bewegen de gezondheid bevordert. (Van der Poel, Hoeijmakers, Pulles, & Tiessen-Raaphorst, 2018)

Op een koude voorjaarsochtend werden de leerlingen geïntroduceerd in de wereld van sport en sociale vraagstukken, op mondiale en regionale schaal. Dit begon met een kennismaking in thema's van de sportsociologie waar de studie van sport en bewegen als sociaal fenomeen centraal staat. De waarde die sport voor de samenleving heeft werd door groepjes leerlingen in beeld gebracht en klassikaal bediscussieerd. Daarbij kwamen verschillende waarden

aan bod, zoals die van gezondheid, economie, emancipatie en sociale cohesie. Na deze lessen kozen de leerlingen een eigen thema. Zij onderzochten of uitspraken over de waarde van sport kloppen, en aan welke voorwaarden moet worden voldaan voordat het beoogde effect wordt bereikt. Vanuit meerdere perspectieven kon het onderwerp worden belicht. Daarbij stonden vier beleidsvragen centraal: Mag het? Kan het? Werkt het? Hoort het? Leerlingen hebben twee van deze beleidsvragen losgelaten op hun thema en de uitkomsten verwerkt in een wetenschappelijke poster. Gedurende het gehele project hebben de leerlingen een logboek bijgehouden.

Het project is ontstaan vanuit een zoektocht naar betekenisvolle

theorieopdrachten voor BSM. De theorie die doorgaans behandeld wordt, lijkt zich vooral te richten op de medische en biomechanische kant van bewegen. Leerlingen krijgen les in de werking van het lijf. Het gaat dan voornamelijk over het leren van de namen van botten en spieren en de werking van energiesystemen. Natuurlijk wordt ook EHBSO behandeld. Hoewel dit ook een belangrijk onderdeel van het BSM-programma is, lijkt het leerlingen vooral te introduceren in de medische kant van bewegen.

Een van de uitgangspunten van het vwo-examenprogramma is een goede doorstroming naar het Wetenschappelijk Onderwijs (SLO, 2010). Om die doorstroom te bevorderen, wordt een onderzoeksopdracht

aangeraden. Het wordt aangemoedigd om deze onderzoeksopdracht te richten op een maatschappelijk thema. Op deze manier kan vwo-leerlingen een breder perspectief gegeven worden op een studie in de sport. Met dit project hebben we geprobeerd de wereld van sportsociologie voor de leerlingen te openen.

In het logboek waarin leerlingen gestimuleerd werden om te reflecteren op het project, stonden vooral verwerkingsvragen centraal. Een van de vragen was: 'Ben je anders gaan kijken naar de waarde van sport, en de rol die sport speelt (of kan spelen) in de maatschappij?' Veel leerlingen gaven aan verrast te zijn over de betekenis die sport speelt in de maatschappij. Dat onze leerlingen met die kennis de (wo, hbo of andere) wereld ingaan, was voor ons een mooi resultaat.

Successen uit het project

Leerlingen zijn dus anders gaan kijken naar de waarde van sport in onze maatschappij. Maar hoe ziet dat er dan uit? Een van de leerlingen legt uit hoe hij/zij in het project de maatschappelijke waarde van sport heeft leren kennen:

"Ik heb nooit echt stilgestaan bij het feit dat sport zo'n groot bereik heeft. Ik denk dat sport een van de beste middelen is om racisme tegen te gaan. Bij sport voel je je namelijk heel erg verbonden met elkaar. Denk bijvoorbeeld aan de supporters van een voetbalclub. Ikzelf ben bijvoorbeeld voor FC Barcelona. Als ik het team zie knielen als teken om racisme tegen te gaan, heeft dat een veel grotere invloed op mij dan wanneer bijvoorbeeld een Mark Rutte een toespraak zou houden om racisme tegen te gaan."

Een andere leerling vertelt over de ervaring dat sport en de maatschappij sterk verbonden zijn en zegt:

"Ik ben erachter gekomen dat de rol van de maatschappij heel groot is in de sport, de maatschappij wordt eigenlijk weerspiegeld in sport. Zo kunnen sporters en sportorganisaties ook dingen organiseren om de maatschappij ietsje te verbeteren zoals ze dat doen om aandacht te geven aan racisme en dat

SPORTEN MET IEMAND ANDERS

Het samensporten van mensen mét en zonder beperking is goed voor iedereen!

- Het stimuleert de integratie van mensen met een beperking in de samenleving, die nu nog heel erg in een eigen bubbel leven.
- Het verbreedt de wereld van mensen zonder beperking en het verkleint de afstand tussen mensen met en zonder beperking waardoor het meer normaal wordt.
- Het vergroot de sociale kring van mensen met een beperking, die hier vaak afhankelijk van zijn.
- Het contact met mensen met een beperking zorgt ervoor dat mensen zonder een beperking meer leren over wat het hebben van een beperking inhoudt en hoe ze kunnen helpen als nodig.

BSM OF GYMLESSEN ZIJN DE PERFECTE MOMENTEN OM DEZE TWEE VERSCHILLENDE GROEPEN MET ELKAAR IN CONTACT TE LATEN KOMEN DOOR SAMEN TE GAAN SPORTEN!

ze dat niet tolereren in sport en daarbuiten. Ik denk dat hun invloed groter is dan mensen in eerste instantie denken, dit komt omdat vaak de fans van die sporters dit gedrag gaan overnemen en deze voorbeelden.”

En een derde vertelt hoe sport meer kan betekenen dan (slechts) sportieve ontwikkeling:

“Ik herken meer de waarde van sport in onze maatschappij. Het is niet alleen maar voor ontwikkeling van een individu of een team, maar het kan hele bevolkingsgroepen of delen van de maatschappij helpen met problemen als discriminatie of integratie.”

De leerlingen hebben de uitkomsten van hun onderzoek gepresenteerd op de Calo. Hier waren zowel Calo-docenten als collega's van TAK voor uitgenodigd. Het presenteren in een voor de leerlingen onbekende context, leverde op dat de opdracht 'extra' serieus werd aangepakt. Zo licht een van de leerlingen toe:

“Windesheim is toch een stapje verder in het leven dan de middelbare school. Dit heeft voor mijn gevoel wel een wat 'professionelere onderzoek houding' naar boven gebracht. Ook bevonden wij ons constant in een sportomgeving (de Calo) dit hielp ook mee.”

De opbrengsten van hun zoektocht werd door leerlingen aan de hand van een wetenschappelijke poster gepresenteerd op een door ons georganiseerd 'mini-congres'. De leerlingen hebben geleerd van hun eigen posters, maar zijn ook anders naar de waarde van sport gaan kijken door het bijwonen van de presentaties van klasgenoten. Een van de leerlingen vertelt daarover:

“Ik vond de poster van Niels en Donald erg fascinerend. Zij vonden dat mensen met een beperking eigenlijk samen horen te sporten met mensen zonder een beperking. Op deze manier had ik er zelf nog niet over nagedacht.”

Veel leerlingen hebben een waardevolle les geleerd in dit project. Na hun examens sturen we onze leerlingen 'de wijde wereld in'. Ze gaan geneeskunde, fysiotherapie, biomedische of

WAT IS DE ROL VAN EEN SPORTVERENIGING IN DE OPVOEDING VAN EEN KIND?

WERKT HET?

- PEDAGOGISCHE BEKWAAMHEID VAN TRAINERS EN COACHES
- JE LEERT WIE JE BENT, HOE JE MET ANDEREN OMGAAT, HOE JE TEGENSLAGEN VERWERKT EN HOE JE BLIJ EN TROTS KAN ZIJN
- GAAT ANTISOCIAAL GEDRAG TEGEN, DRAAGT BIJ AAN DE EIGEN ONTWIKKELING EN STIMULEERT SCHOOLPRESTATIES
- JE DOET SUCCESVOLLE ERVARINGEN OP IN DE SPORT EN IN HET DAGELIJKS LEVEN --> DOOR BETERE ZELFKENNIS EN ZELFVERTROUWEN, WEET JE HOE JE MOET REAGEREN IN DEZE SITUATIES

KAN HET?

- **SPORT HEROES** PROGRAMMA VOOR KINDEREN OP HET SPECIAAL ONDERWIJS
- **PLAYING FOR SUCCES** PROGRAMMA VOOR KINDEREN UIT DE BOVENBOUW VAN DE BASISCHOOL WAARVAN HET ZELFVERTROUWEN EN ZELFBEELD IS VERSLECHTERD
- **JEUGD SPORT FONDS** ORGANISATIE DIE DE CONTRIBUTIE OF HET LESGELD BETAALD VAN KINDEREN UIT GEZINNEN MET GELDPROBLEMEN
- **SPORT SERVICE ZWOLLE** ORGANISATIE MET ALS DOEL GEZONDHEID EN VITALITEIT VOOR ALLE DOELGROEPEN DOOR MIDDEL VAN SPORT EN BEWEGEN

pedagogische wetenschappen studeren, nemen een tussenjaar of gaan op reis. In hun rugzak hebben ze dan een brede blik op de waarde van bewegen. We hopen dat ze kritisch leren kijken naar de betekenissen die worden toegeschreven aan bewegen en hebben onderzocht dat de toegekende betekenissen vaak alleen onder de juiste omstandigheden worden bewerkstelligd. ●

Bronnen

Van der Poel, H. Hoeijmaker, R. Pulles, I. & Tiessen- Raaphorts, A. (2018) *Rapportage sport 2018*. Den Haag/ Utrecht: Sociaal en Cultureel planbureau/Mulier instituut.
SLO (2010). BSM toetsvoorbeelden. Amersfoort: SLO. Geraadpleegd op 16 september 2022, van <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/bewegingsonderwijs/bewegen-sport-maatschappij-bsm/>
Kenniscentrum Sport en Beweging

(2017). Sport als playground voor integratie. Geraadpleegd op 16 september 2022, van https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/kennisbank/publicaties/?sport-als-playground-voor-integratie&kb_id=22300.

NOC*NSF. (z.d.). Sport en opvoeding. Geraadpleegd op 16 september 2022, van <https://nocnsf.nl/we-winnen-veel-met-sport/sport-en-opvoeding>

Contact

m.kruiswijk@windesheim.nl

Michiel Kruiswijk is docent aan de Calo in Zwolle en voormalig LO en BSM-docent op het Thomas a Kempis College te in Zwolle
Corina van Doodewaard is docent in de bachelor en masteropleiding Lichamelijke opvoeding en sportpedagogiek aan de Calo in Zwolle. Zij is senioronderzoeker in het lectoraat Beweging, School en Sport Met dank aan de leerlingen uit V6: Quinten, Quinten, Peter, Thijs, Niek, Niels, Tom, Benthe, Daan, Fleur, Anne, Ruby, Sophie, Indy, Lisanne, Jasper, Tijs, Daan, Wout, Senna, Marlijn, Donald, Remi, Elise, Isa, Femke en Floor.

Kernwoorden

sport als middel, waarde van sport, BSM, theorie-opdracht

hogeschool
Windesheim

Quinten van Aar & Elise Veldman

Sport als wondermiddel tegen criminaliteit

Hoe kan sporten ingezet worden om criminaliteit onder jongeren te voorkomen?

Probleem: veel jeugdcriminaliteit

- In 2020 36,6% van de Nederlandse jeugd schuldig aan delicten
- In 2020 stonden 12,8 op de duizend jongeren geregistreerd als verdachte
- Tegenwoordig veel online delicten

Oplossing: sport

- Voorkomt verveling
- Leert jongeren de juiste normen en waarden
- Biedt een alternatieve manier om status te vergaren
- Zorgt – net als crimineel gedrag – voor een bepaalde spanning die jongeren nodig hebben om volwassen te worden

Project 'Alleen jij bepaalt wie je bent'

Wekelijks 8 tot 10 uur bij de sportvereniging
Stabiliteit, veiligheid, contacten en normen en waarden.
Niet alleen om te sporten, maar ook om over hun gedrag te praten, regels bijgebracht te krijgen, samen met andere leden naar het eerste team te kijken of gezamenlijk de kantine schoon te maken

Kan het?

Sport staat hoog in de politieke agenda waardoor er veel fondsen en instellingen zijn die voor financiering kunnen zorgen.
Jongeren sporten graag in groepsverband, bijvoorbeeld met vrienden, als dit aantrekkelijk wordt aangeboden zijn er veel deelnemers.
In de Randstad is het plan al succesvol uitgevoerd.
Er zijn passende coaches te vinden die goed om kunnen gaan met gevoelige jongeren, deze zijn er gelukkig veel en die kunnen helpen bij het proces!

Werkt het?

'Alleen jij bepaalt wie je bent'

>40 scholen >40 verenigingen >20 gemeenten

Gedagsverandering

Het programma is bewezen effectief. Gedragsproblemen nemen af en deelnemers hebben minder delinquente vrienden. Daarnaast heeft 'alleen jij bepaalt wie je bent' een positief effect op het pro sociaal gedrag en hun omgang met autoriteit. Deelnemers komen tot drie keer minder in aanraking met de politie als verdachte en worden tot drie keer minder veroordeeld voor een misdrijf dan jongeren uit een controlegroep.

Programmaduur

Deelnemers worden minimaal twee jaar professioneel begeleid door hun rolmodel (de hoofdtrainer) en werken aan persoonlijke doelstellingen die zijn opgesteld. Door deze langdurige deelname krijgen de jongeren de tijd om te wennen aan de nieuwe sociale structuur om uiteindelijk te kunnen instromen binnen de vereniging in een regulier team.

Volledige vergoeding

Mogelijke financiële drempels om bij een vereniging aan te sluiten worden weggenomen door volledige vergoeding. De trainers, materialen, tenues en het lidmaatschap worden volledig vergoed. Mede dankzij het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Stichting Leergeld.

